

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vso, kar ima stik s tem:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepanju n. pr. (July 31-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

ZAKAJ SE JE BRITANIJA POTEGOVALA ZA "SVOBODNO" JUDOVSKO DEŽELO.

Kako grdo se izrablja vera v dobičarske namene in vleče preprosto in verno ljudstvo za nos zaradi golega dobička, pripoveduje zgodovina gibanja, ki je imelo vrniti Palestino zopet judom, ki danes nišo narod po krvi, ampak le ljudstvo po veri.

Veliko let preje, preden je izbruhnila zadnja vojna, je pričelo gibanje, da se judom vrne Palestina, češ, da pripada judom, ki niso bili narod, oni govore en jezik, ampak so po vsem svetu raztreseni pripadniki enega verskega prepričanja, ki se je zopet cepilo v sekte. Gibanja niso zasnovali revni ljudje, ki so verjeli v vero prerokov in biblije starega testamenta. To gibanje je pričelo med bogatimi in inteligentnimi judi in nejudi, ki so potrebovali judovske mase, da se lahko imenuje gibanje judov za povratek v sveto deželo.

Bogati judje in njih bogati krščanski tovariši, ki so se zanimali za to gibanje in ga podpirali, so prav dobro vedeli, kaj hočejo. Zelja, da pridejo ti svetopisemski kraji izpod nadgospodstva nevernikov-mohamedancev, ni imela prav nič opraviti pri tem, ampak zanje so imeli vrednost zakladi v Mrtvem morju.

Kemični inženirji so preiskali vodo in dno Mrtvega morja, o katerem se večkrat govori v bibliji in katerega so šolski mladinci vedno prikazovali kot veliko mlako, ki izpuhteva tak smrad, da ne more nobeno živo bitje prestat v njegovi bližini, in dognali, da se v tej vodi nahajajo razne mineralije, ki so vredne milijone in milijone dolarjev.

O judih se je vedelo, da niso ljudje, ki ljubijo obdelovanje zemlje, ampak da ti ljudje ljubijo trgovino, in če je treba delati, da rajše izberejo lahko delo mesto težkega. Kljub temu so pa zganjali skupaj revne jude z vsega sveta, največ iz Rusije, da jih naselijo v Palestini. Kolonizacija Palestine z judi je bila pred vojno velika zmotna. Revni judje so v tisočih prihajali iz Rusije v Palestino, a v tisočih so odhajali iz nje, razliko, da so bili revnejši in za eno skušnjo bogatejši.

Komaj je pričela svetovna vojna, je Britanija poslala svoje čete skozi puščavo v Palestino, češ, da iztrga Turkom sveto deželo in judovsko ljudstvo dobi svojo državo. Bila je ena največjih imperijalističnih komedij, ki se je kdaj vprisnila, a konec te komedije je bil takrat znan le onim kapitalistom, ki so najglasneje kričali, da je sveto deželo treba osvoboditi strašnih nevernikov-Turkov, ki onečajačajo stvari, ki so vsakemu vernemu kristjanu svete.

Moderni križarji so prodrli skozi puščavo in se polastili Jeruzalema in Palestine. Notranji krožek britskih imperijalistov je prav dobro vedel, zakaj gre. Ni se šlo za božji grob in ne za svete kraje, ampak za Mrtvo morje, v katerem leži neizmerno bogastvo potaše, bromida, soli, mavca in magnezijkega klorida, ki je tako ogromno, kakor če bi človek odkril velik zlat rudnik, v katerem se nahaja zlato v kepah, ki so tako debele kot orehi.

Skoraj deset let je poteklo, preden je Britanija izdala tajnost, kakšna bogastva so v Mrtvem morju. Britanija je zdaj sigurna, da ji saj za nekaj desetletij ne bo iztrgal nihče tega zaklada, in čas je prišel, da ga načne in se okoristi z njim. In tako je povedala, da je v Mrtvem morju ena milijarda tri sto milijonov ton potaše, osem sto tri in petdeset milijonov ton bromida, enajst milijard devet sto milijonov ton soli, eden in osemdeset milijonov ton mavca in dva in dvajset milijard ton magnezijkega klorida. Ustanovila se je družba, ki bo izkoriščala to ogromno bogastvo zaradi dobička.

To ogromno bogastvo pove, zakaj je bilo treba sveto deželo iztrgati "nevernikom" in sicer zaradi tega, da jo "verni" monopolisti in imperijalisti izkoriščajo.

Zate, ljudstvo, je pa vera potrebna, da boš izveličano po smrti in prejelo plačilo za svoje trpljenje na tem svetu, uče duhovni vseh ver, katoliški, buddhistični, mohamedanski, židovski itd.

Da, ljudstvo, ti imaš zlato srce, kajti ti trpiš in umiraš za one, ki jih hraniš s svojim umskim in ročnim delom, zase pa ne skrbiš nikdar.

SLIKE IZ NASELDIN

Hudi časi — piknik.

Detroit, Michigan. — Stara navada je, da dopisniki predvsem zaneajo pisati o delavskih razmerah, kar tudi vem, da vsak delavec rad čita, saj od dela je odvisno naše življenje.

V našem mestu so delavske razmere čisto slabe. Ford Motor Co. je odločila več tisoč delavcev pred sedmimi tedni in sedaj je še malokateri izmed njih dobil delo nazaj. Koliko časa bo vzelo, da bodo zopet vsi delali, se ne ve. Tudi druge tovarne le slabo obratujejo, sploh pa je povsod opaziti znižanje mezd, čeprav so cene življenjskih potrebščin vedno višje. Tako je torej Coolidgeva prosperiteta in pa prosperiteta nekaterih avtomobilskih magnatov.

Po kapitalističnih listih večkrat vidimo kako slabo siromašnega delavca, kako so mu nesli plačati stanarine, zraven pa še obupane starše z malimi otroci, ki ne vedo, kam bi se podali, kje bodo prihodnjo noč spali in kaj bodo jedli. In ti siromaki so pomagali kupčiči milijone avtomobilskim magnatom, ki se nič ne brigajo zanje.

V Detroitu se danes dobi delavce za vsako ceno, kajti cele armade brezposelnih so in te se še vedno množijo.

Da pa ne bomo vedno mislili samo na delavske razmere, smo sklenili prirediti domači piknik dne 14. t. m. pri izobraževalnem klubu na dobroznami farmi rojaka P. Puheka. Vem, da je vsem rojakom prostor dobro znan. Bus bo šel od slovenskega delavskega doma ob eni popoldne, torej tisti, ki ga veseli peljati se, naj bo v domu pred eno, tako da bo lahko dobil sedež. Vstopnina je prosta, a kar se tiče drugih ugodnosti pa preskrbel odbor. V slučaju slabega vremena se vrši zabava v Slovenskem delavskem domu na Artillery in South St. — A. Kovacich, tajnik.

Zanimivosti s potovanja.

Jackville, Kansas. — Ni dolgo tega, ko me je pot nanesla po opravih skozi Chicago. Mnogo zanimivega sem videl ob tej priliki, posebno pa prostor, kjer gradijo novo okrajno ječo in sodnijo. — Vse skupaj bo lepa, moderna stavba. Videl sem šole, v katerih so se šolali tudi mladeniči in mladenke slovenskih staršev. Radovednost me je zanesla celo na jezero poleg Lincolnovega parka in sem se z ladjico peljal na nasprotno stran. Le škoda, da je bilo preveč ljudi v parku, kjer je bilo drugače veliko zanimivega. V ogromnem zverinjaku je bilo kar težko ogledati si razne živali. Poleg zveri in divjačine je v tem parku nešteto perjadi, raznovrstnih ptic, tako da si človek nikakor ne more ogledati vsega v kratkem času.

Pot me je vodila skozi Springfield, Ill. Škoda, da je bilo ponoči, kajti drugače bi bil kaj obiskal tam živeče rojake. Končno sem se znašel med prijazni rojaki v Auburnu, kjer sem bil prav dobro sprejet. Naslednjega dne se jih je nekaj domislilo, da bi bilo še lepše peljati se z avtom kakor pa z železnico in sklep je bil storjen, rojak pa dobljen, ki je bil pri volji nas peljati v deželo solnčnih rož. In hajdi, naslednjega jutra ob treh smo že brneli proti St. Louisu, kamor smo dospeli ob sedmih jutraj. Skozi St. Louis je šlo bolj počasi, ali nato zopet z vso naglico skozi oprednji Missouri. Res krasne pokrajine so tam med griči, ki nudijo popotniku vedno novo sliko. Vožnja med hribi gre sem in tja, včasih gori, včasih doli in človeku se zdi, da po več urah vožnje pride zopet nazaj na isto mesto kot je bil. Tako je prešel dober del dneva, predno se je začel svet zopet bolj zniževati in se nam je tuptam pokazal prijazen potok. Lepi griči so vsekakor napravili dober vtis name, saj se mi je zdelo, kakor da bi bili onkraj morja, gori na Gorenškem ob zeleni Stajerski, kjer sem mlada leta pasel koštrune. Skozi mesta države Missouri smo dospeli v vzhodni Kansas in

končno tudi v Pittsburg in domov ob pol noči. Pozdrav čitateljem Prosvete. — Jacob Baloh.

Smrtina kosa.

San Francisco, Cal. — Kruta smrt je stegnila svojo koščeno roko v našo slovensko naselbino in nam pobrala našo ljubljeno rojakinjo in mojo drago prijateljico Mrs. Uršulo Judnich, v starosti 47 let. Morala je zapustiti svet, svojega soproga in tri sinove. Kakor sem zadnjič poročala, sta se dva njena sinova junija meseca poročila; ta kratki je bila ranjka mamica še vesela na svatbi svojega najmlajšega sina, če ravno bolehnata. Urška Judnich je bila rojena na Strekleveu, župnija Semič, po domače Jopova Urška. Ona je bila tu naseljena več let, umrla je pri svoji sestri v Sebastopolu, Cal. Z veseljem mi je segla v roko, preden je šla ven na deželo, upajoč, da se zdrava vrne, a žal, da so jo mrtvo pripeljali. Pretresljivo je bilo videti, ko je njen sin prišel prepoznati iz Chicago, vesel se je videti svojo drago mamicco a videl je mrtvo. Nobeno oko ni bilo suho, kadar je začel klicati svojo mater. Pokojnica zapušča poleg soproga tri sinove, brata in sestro, ter več sorodnikov, v starem kraju še živečo mater in tri sestre.

Počival v miru, draga mamica, zapustila si nas zavedno; tvoj duh bo zmeraj z nami. Zalujočemu soprogu in otrokom moje največje sožalje. — Agnes Markovich.

Za Zarkometom.

Woodward, Iowa. — Zelo mi je dolgčas po Zarkometu in brez dvoma je tudi drugim, ki niso bili proti tej koloni, sploh vsi razen emrnežev, katerih početje je prišlo na dan v tej koloni. Zarkomet je v tako kratkem času svojega obstoja prinesel več koristnega in zanimivega kakor kutarska filka, ki se mlati menda že od tedaj, ko je Noe klanfal skupaj svojo barko. In ta še vedno mlati že milijonkrat premlateno slamo, kar bi se moralo pristuditi vsakemu zavednemu človeku. Žal, da je še precej takih ljudi, ki ne morejo ločiti od tistega, kar so jim zabili v glave že onkraj luže.

Akoprav je Zarkomet prenehal, naj se njegva nasprotniki ne veselijo preveč, kajti mi še ne bomo šli tako kmalu spat, vsaj tja ne, kjer so oni, to je k poniznosti in bogobojnosti, o katerih lastnostih pravijo nekateri, da so predpogoj naprednosti in izobrazbe. Ljudje, ki tako mislijo, so še daleč bogo za hrbtom, kakor tisti hribovec, ki je prvič videl procesijo in se je čudil, kaj to pomeni. Ko so mu povedali, da je bog umrl, je zastokal: "Ojoj, v takih hribovih smo, da še tega ne izvem, ko bog umre!" In ubogi mož se je mlo razjokal.

Takih zaspanih nevednežev je še danes dovolj, akoravno imajo do spoznanja kaj je prav in kaj ni prav, več priložnosti kakor tisti hribovec. In dokler bo veliko takih ljudi, ni treba misliti, da se bodo zboljšale razmere za delavski razred.

Med ameriško duhovščino in med ono v starem kraju ni nobene razlike. To je razvidno zlasti sedaj, ko so na stavki rudarji. Namesto da bi bila duhovščina na strani delavcev, pa pomaga podjetnikom in delavce žene še v večjo nezadovoljnost in pomanjkanje, češ, naj bi šli delat za nižjo plačo. Ti črni trojci pa sami niso zadovoljni z malim, temveč še toliko več hočejo, kolikor več jim daš. Delavec naj pa bo zadovoljen z domaćimi obljubami po smrti. Tam bo šele veselje za nas, ki imamo pekel na svetu. — Mary Supan.

NEMŠKA LETALCA POSEKALA CHAMBERLINA.

Dessau, Nemčija. — Nemška letalca Ivan Ristich in Kornelji Edzard sta prekosila ameriškega letalca Clarence Chamberlina, kajti letala sta 52 ur in 23 minut in napravila približno 4.100 milj poti, ki je enaka poti iz Berlina v Chicago.

Chamberlina sta posekala za 1 uro in 11 minut.

JAPONSKI IMPERIALIZEM MARŠIRA

Nasel je novo pretezo, da se udajetvi na Kitajskem. — Iz Mongolije in Mandžurije mislijo napraviti kolonijo. — Novi vojni oblaki na Daljnem vzhodu.

Sangaj, Kitaj. — Iz nacionalističnih virov se je izvedelo, da je Japonska vpostavila tako nesramne zahteve, ki nimajo drugega namena kot uresničiti svoje stare imperijalistične želje. Te zahteve so takega značaja, da tvorijo nevarnost za novo imperijalistično vojno, ki kmalu zaneti svetovni požar, ako izbruhne. Japonske zahteve se dajo na kratko povedati z besedami: Japonska zahteva, da Mongolija in Mandžurija postaneata japonski koloniji.

Kitajci izjavljajo, da Britanija skriva podpira Japonsko, da bo lahko sama ribarila v kalnem na Daljnem vzhodu in da ohrani svojo premošč na morju. Ta tajni sporazum med Japonom in Britanijo tvori skrajno nevarnost in izlivalen prelom washingtonske pogodbe, ki se manjša na dolžbe, ki govorijo, da se ne sme intervenirati v Kitajsko, in dolžbe, ki garantirajo neodtujljivost Kitaja in politiko odprtih vrat v Kitaju.

Japonske postope zelo premeteno in navihano, kot je to navada diplomatov, ki govorijo nekaj drugega kot mislijo. V prvi vrsti si Japonska na videz prizadeva napraviti sporazum med severnim in južnim Kitajem, zadaj ima pa skrito palico, da udari po Kitaju in doseže to, o čemur je sanjala že pred štiri desetimi leti, ko so se njeni armadni in mornariški častniki vezbali v Evropi, da organizirajo moderno armado in mornarico. Če se ne sporazumeta severni in južni Kitaj govorijo japonski diplomati, tedaj ostanejo naše vojske čete in mornarica trajno v Santungu.

Dve drugi zahtevi pa govorita jasno kot beli dan, da se hoče Japonska polastiti Mandžurije in Mongolije in ju pridržati kot svoji koloniji.

Prva teh zahtev govori, da se Japoncem priznajo tiste lastninske pravice za zemljišča kot Kitajcem v Mandžuriji.

Druga zahteva pa reče, da morajo Kitajci takoj prenehati z gradnjo nove železnice v Mandžuriji, ker dela konkurenco železnici v južnem Mandžuru, ki je lastnina japonskih kapitalistov.

Tretja zahteva govori, da Kitajci takoj pristanejo, da se podaljša železnica Kirin-Holynung, ki daje Japoncem monopol v onem delu Mandžura, ki še ni razvit.

Četrta zahteva pravi, da morajo Kitajci takoj dovoliti nov konzulat v Liukinangu, blizu korejske meje pod pretezo za razširjenje trgovine. Kitajci odgovarjajo, da ima ta zahteva namen ustvariti novo vohunsko japonsko postojanko za nadzorovanje korejskih revolucijonarjev. Cilj teh japonskih zahtev je jasen.

NEMČIJA BO ZAHTEVALA NOVO RAZOROŽEVALNO KONFERENCO.

Svoje zahtevo predloži ligi narodov.

Berlin, Nemčija. — Vlado kabinet je obdržal sejo, na kateri je sklenil, da predloži ligi narodnemu svetu zahtevo, za sklicanje nove razoroževalne konference. Zunanji minister Stresemann je rekel, da je vprito ponesrečenja ženevske razoroževalne konference živa potreba, da liga narodov skliče novo konferenco. Nemčija kot najbolj razorožena država ima pravico terjati, da se oboroženje narodov omeji.

Clarence Darrow odšel v Evropo.

New York. — Slavni čikaški odvetnik Clarence Darrow je večer odpotoval na ladji Majestic na trimesečno potitnice v Evropo.

Delavčeva opazovalnica

Piše Ivan Molek.

Zakaj se unije?

Pred nekaj dnevi sem govoril s slovenskim delavcem, izurjenim mehanikom stavbinske stroke, ki mi je povedal, da je že pet mesecev brez dela. Kadar dela, zasluži \$72 tedensko. K sreči ima še toliko prihrankov, da se ni zadolžil odkar "štapa". Rekel je, da je položaj v njegovi stroki letos izredno slab, je pa nekaj še slabšega.

Mož je član unije. Zvest unije je, in v dolgih letih svojega življenja v Ameriki je izgubil že veliko časa v stavkah za unijo stvar. Njegova unija ima še daj časa "zaprti knjižgo", to se pravi, da ne sprejema novih članov — da je dovolj mehanikov, ki prosijo vstopa.

Član unije ne more dobiti dela v Chicagu drugače kot poton unije. Delodajalec se mora obrniti na "headquarters" unije in tam preskrbiti delavca ali delavce. Tako določa pogodba.

Na čelu unije so Irči, ki so večinoma demokratični političarji in zagrizeni katoličani. Člani, ki so Irči, niso brez dela. "Ako bi bil Irč," mi je rekel omenjeni rojak, "ne bi izgubil niti enega dneva, tako pa ker nisem Irč, sem že pet mesecev brez dela." Kadar kdo vpraša za delavca, poljejo najprej Irča, drugim pa rečejo: "Počakajte, da pridete

Androlin:

Moje letovanje po jugu

11.

Kakor je zaključek krona dela, tako je moj povratek krona letovanja. Niso me sicer pričakali z gošbo in tudi sprejemnega banketa mi niso priredili (v Chicagu prirejajo samo poslovilne bankete in še te le nakonakim in posebno srečnim ljudem), ali vendar sem imel lahke občutke, ko sem se vračal s praznim žepom s postaje po Michiganan boulevardu, ki je kakor vhod v čikaški labirint.

Imentna pa je bila tudi vožnja do Chicago. Zlečla videti iste lepe reči (samostre krasotice, pitane avneje, zgodovinski Memfis in južnjake mule) a se vračala z mojim dobrim prijateljem po isti poti. Še enkrat a videla vso karakteristiko pobožnega Tennesseeja in še enkrat a si jo vtanila v spomin, ali na veliko žalost obeh, v restavraciji pri postaji na Memfisu nisva videla več hrhke natakariče, katere sta si želeli najini ljubezni polni arci. Prižgolela je druga natakariča z maslom in vodo, gibčna in prožna, toda a pretirano dolgim nosom, premahnimi očmi in prešpičasto brado. No, tudi pogleda te vaviljone ljubeznjive device ne bova pozabila, čeprav nama ni nikoli prinesla sveže vode. (Jedla sva cvrta jajca in dušene češplje.)

Vzeti moram torej nazaj besedo, ki sem jo priporočil čitateljem, ako bi slučajno potovali v Memfis. Dejal sem, naj bi ne pozabili posetiti restavracije z ono zalo deklico. To sicer še svetujem, ali priporočam pa, da ne greste v Memfis zvečer, temveč dopoldne, ko so delavne ure one lepe, drobne stvarce, poleg katere tako izdatno tekne kokojška solata. Če bi pa v isto restavracijo šli zvečer, bi izgubili ves apetit, pa naj bi bili še tako lačni. — Ne vem, kaj se je ta restavracijska večerica v Memfisu zamerila bogu, da ji je dal tako nepraktično dolg in špičast nos.

Pustili smo za sabo že opisano (po)stajo Uniontown in izginila je izpred oči nje pestra reklama nad širokimi hrbi čokoladnih pujskov. Izginili je zadnji zamorec in storila se je noč. Medtem pa je vlak drvel čez zapadni kentukijski rillec na zelene illinojske ravnine. Ker se nama ni spalo in ker sva ukaleljina noč in dan, sva razmotrivala razliko med meliorizmom in optimizmom. Kaj pametnejšega nisva mogla početi, ker

na vrsto." Irči, za katere tako očetovsko skrbi "headquarters", večinoma sploh niso mehaniki. Največ je med njimi bivših razvaževalcev piva in "bartenderjev", ki so izgubili službe s prohibicijo — in čez noč so postali mehaniki stavbinskih strok.

Mož postopa in čaka na delo radi tega, ker bi rad ostal zvest svoji strokovni organizaciji. Če bi kakal dela v črpti delavnici kjer unija ni priznana, bi ga doli kadarkoli hoče. Na mo vprašanje, če odprte delavnice plačajo ravno toliko, je dejal, da nič manj. Nekateri plačujejo ravno toliko, druge morda par centov manj. "Ali on noče delati tam, kjer ni unijake kontrole."

Tako se glasi suha povest, ki se lahko podvoji, podeseteri in postoteri.

Vprašanje, o katerem bi moral razmišljati vsak razsoden organiziran delavec, pa je: Ali je strokovna unija tukaj, da skrbi za svoje zveste člane, ali je, tukaj zato, da člani skrbijo za udobno življenje voditeljev unije, ki potem diskriminirajo med člani in favorizirajo eno skupino nad drugo pa zamaetavajo?

Ali so ameriške traditije in tako daleč prišle, da so postale torišče starogardističnega ključarstva in laboristične aristokracije?

Velice stikanju po vsem vlaknu niso dobila drugača kot zaspanost stare žene, par "vinjenih" spodobov in tuptam kako devica a la memfiska restavracijska večerica. Da bi pa prav gotovo ne zaspala, je skrbel denarjavni lačni železniški kramar, ki je vsako minuto privpil v vagon a "popom" ali "crackerjackom". Tudi sprevodnik je menda padel na naju in kakorhitro a va le malo sadremala z mojim dobrim prijateljem Jhonetom Kljunom, je kakor Cerber škodoželjno privpil z zahtevo, da mu pokažemo vozne listke. In spet se je zdmalo, vlak pa je drvel naravnost v Kankakee. Po prečuti noči na vlaklu ilinojske centrale človek tudi spada v ta neslavni kraj.

Vendar, kakor je čitatelj lahko spoznal, niso pustili Kankakeeju ne mene ne mojega dobrega prijatelja. Oba sva se zdravega razuma, živiva v Chicagu in se ob deževnih in mrtvih dneh hodiva kopat v Jacksonovo kopališče. Tako zelo sva namreč ognela na solnčnem jugu.

Čitateljica v Chicagu in okolici, ki se tudi pridese pokazati Jacksonovo kopališče, pridite kopat, ko se sprehajajo močnejši. Tedaj je navadno čisto malo ljudi v kopališču in ti ne bo težko najti mene in mojega dobrega tovariša Kljuna. Če bi pa slučajno le bilo veliko ljudi v "beachu," naju spoznaš po plavalnih oblekah. Moja je rudeca, njegova plava, obe imata pa cofke od zadaj. V kopališču je mene tudi drugače lahko spoznati, ker imam na hrbtu veliko črno pika, tajni "beauty spot" še po materini. Mojega dobrega tovariša Kljuna pa tudi lahko odločite od drugih v kopališču, četudi greste v najbolj vročem vremenu, kajti on je zadnje čase najbolj senzacionalna atrakcija vseh čikaških kopališč. Vse se odraja za njim in za mano, ker a vedno poleg njega.

Upam torej, da svojega letovanja nisem popisal zastoj in da bom v bodoče imel še večje izbero tega od boga poslanega blaga.

Konec.

Ni vredno.

Sodnik (Jetrniku): — "Kdaj ste bili rojeni?" — Nobenega odgovora.

Sodnik: — "Ali ste me spoznali?"

Jetrnik (žalostno): — "Kaj vas pa to briga? Saj itak mi ne boste dali rojstnega darila."

Vesti iz Jugoslavije

DVAKRAT JO JE OBISKALA STRELA.

Metlika, 18. julija. — V nedeljo dne 17. julija so se nad Belo Krajino po dolgem času zopet pokazali oblaki. Vse prebivalstvo jih je bilo veselo, saj je uspeh poljskih pridelav odvisen od tega, da dež čim prej temeljito namoči izsušeno zemljo. Posebnega grmenja ni bilo ališati, samo parkrat se je zabliskalo in močno zagrmelo. In vendar je tudi to redko grmenje zahtevalo smrtno žrtev.

V Rokalnici, prav v bližini znanih Treh far, se nahaja lepo posestvo Martina Stefanica. Hči nosi številko 22. Ker je začelo deževati, so se vsi prebivalci opravičili v domove in zadovoljni opazovali deževanje. Tako tudi pri Stefanicah. Družina je sedela v hiši, a mati Ana, sestra odvetnika in župana dr. Režeka v Novem mestu, je pripravljala peko za mlatiče in pasila v reži na kruh. Z njo je bil 17. letni sin Jože, ki je slonel ob peči pri vratih, ki vodijo v sobo.

Naenkrat se je zabliskalo in treslo v streho. Družina v hiši pa se tega ne bi niti zavedla, da je ni opozoril ropot in padanje opeke s strehe. Ko so domačini pohiteli iz sobe in stopili v vežo, so našli pri vratih Jožeta ležečega v nezavesti. Vsa veža je bila v gostem dimu, smrdelo je po ozonu. Ko so odnesli Jožeta na zrak in ko se je dim v veži razpršil, so ugledali še mater, ležečo pred pečjo. Dočim so Jožeta kmalu obudili k zavesti, se jim to pri materi ni posrečilo. Bila je že mrtva.

Na ubiti materi ni opaziti nikakih sledov, niti opeklin, niti udarca. Jože pa ima od temena do vratu vse lase ožgane. V prvih hipih, ko se je Jože prebudil k zavesti, ni mogel stopiti na noge, a danes že hodi in te še toži, da ga nogo boljijo.

Strela je na strehi dvignila in razdrobila skoraj dva kvadrata metra opeke. Razkopala je na podstrešju deske in odlučila ko deske nad odprtimi vežnim stropom, odkoder je žvignila v vežo na tla in se odbila nad pečjo nazaj v podstrešje. Čudno nesrečna je usoda pokojne Ane Stefaniceve. Že pred dvema letoma je domala postala žrtev strele. Takrat je nabirala koprive za perutino in strela je treščila tik nje. Sedaj je strela obiskala drugič in ji žal končala življenje. Pokojna mati Ana zapušta poleg moža, s katerim je živela v najlepši slogi, sedem otrok. Vsa okolica globoko obžaluje nesrečo in iskreno sočustvuje s težko prizadeto Stefanicevo rodino.

Zopet otrok utonil v Višnji gori. Še dobro je v spominu tragična usoda male kmetijske punčke v tukajšnji okolici, ki je utonila, ko so se starši mudili na sejmu v Višnji gori. Dne 17. julija pa je prebivalce Višnje gore presunil nov, enak tragičen dogodek. Proti večerju je soproga vodje tukajšnje finančne kontrole, gospa Zecova, pogrešila svojo dvestoletno hčerko. Dete je, kakor običajno ob lepem vremenu, lazilo okoli hiše. Naenkrat za otrokom ni bilo več sledu. Gospa je preiskala vsa okolica, a otroka ni bilo nikjer.

Tedaj je prišel mimo neki voljak in razodel pretresljivo novico, da leži v vodi pri Skrabarju mrtav otrok. Hiteli so gledat in v utopljenčku spoznali pogrešeno Zecovo hčerko. Vsa okolica sočustvuje s težko prizadeto rodino, saj si je lahko predstavljati globoko žalost matere in očeta, ki je bil v tistem času službeno odsoten od doma.

Most smrti v Trbovljah. Dne 16. julija se je mudil pasantom v bližini železniške postaje Trbovlje neznani voznik. Proti mostu čez Savo, imenovanem po rudarjih "most smrti", odkar je z njega že več rudarjev skočilo v Savo, je hitel zelo razburjen 57letni Alojzij Laznik, rudar vasi. Ko je prišel na most, se je naglo slegel in se vrgel v samomorilnem namenu v deročo Savo.

ČUDNA LIKVIDACIJA KRANJSKE HRANILNICE.

Kranjska hranilnica je najstarejši denarni zavod v Ljubljani. Pred vojno je bil ta zavod absolutna domena Nemcev. Hranilnica je osnovana po starem društvenem zakonu in je sprejemala člane po svoji volji. Po preobratu je znana nacionalizacija zadela tudi Kranjsko hranilnico. V društvo Kranjske hranilnice so vstopili predstavniki raznih slovenskih političnih strank in sicer v razmerju, da so imeli Slovenci okoli 66%, Nemci pa okoli 44% zastopnikov. To društvo je sedaj kot nacionalizirano nekaj let gospodarilo v zavodu.

Pred štirinajstimi dnevi smo pa čitali v dnevnem časopisu "nedolžno" vest, da je društvo sklenilo, likvidirati Kranjsko hranilnico, ki se preobrne v oblastno hipotekarno banko. Obvestilo pa še nadaljuje in pravi približno, da se pa razdeli rezervni sklad v znesku Din 2.850.000 sorazmerno po političnih zastopstvih ali zastopnikih v "dobrodelne" namene.

Iz tega sicer precej nejasnega poročila je posneti, da se omenjeni znesek razdeli med posamezne politično spredeljene člane Kranjske hranilnice, ki porabijo zneske po svoji uvidevnosti. Na vsakega društvenega člana Kranjske hranilnice odplače okroglo Din 70.000.

Ni napačno opazovati temu, če buržujski zavod reformira, ker je njegova oblika zastarela, niti ne mislimo tu oporekati, če postane zavod oblastna hipotekarna banka, ker oblast potrebuje močnejši denarni zavod. Ne moremo pa razumeti, kako pridejo člani Kranjske hranilnice, ki so slučajno zasedli mesta v njej z ozirom na svojo politično pripadnost ter tam nekaj let več ali manj zaslužili do privilegija, da sedaj razpolagajo z navedenim zneskom, ki ga hoče Kranjska hranilnica dati društvenikom kot nekako moralno ali kakršnokoli odkupnino.

Kranjska hranilnica je porabljala nekaj svoje rezerve za nemške kulturne namene, zidala je nekaj delavskih stanovanjskih hiš, podpirala nemštvo in sploh. Sedanjí društveniki pa sklepajo, da naj se znesek Din 2.850.000 porabi za nekako odkupnino, kar je prav podobno prejšnji praksi v zavodu in po vojni morali.

Ljubljanska občina je pričela stanovanjsko akcijo. Predvidena glavnica še ni zagotovljena. Rezervni sklad Kranjske hranilnice je celo nekaj javni sklad, ki se je zbral na račun hranilcev, torej več ali manj splošnosti, zato je tudi pravično in pošteno, če se porabi v javne namene. Ako bi se ta rezervni sklad investirail v ljubljanskih stanovanjskih obilicijah, bi nosil na leto okoli Din 170.000 obresti, bi se za ta denar lahko sežidalo okroglo 60 stanovanj, obrest pa bi se porabila za dobrodelne namene. Rezervni sklad hranilnice torej javnost z vso pravico reklamira zase in uprava tega sklada bi se morala v tej ali oni obliki poveriti javni kontroli. Nedopustljivo je, če se tako velik znesek, s katerim bi se dalo nekaj napraviti, razdeli in izreči posameznikom, ki so upravljali zavod, da ga potrošijo po svojem individualnem razpoloženju ter s tem ubijejo vsakršen efekt, ki bi se ga drugače lahko doseglo z njim.

Zdi se nam, da je ta dogodek, v kolikor je tak, za moralo politične javnosti značilen. Tudi ta likvidacija nas nehoti spominja na druge likvidacije, o katerih smo že večkrat kaj poročali. Zanimivo je tudi, da so s tako rešitvijo likvidacije zadovoljne vse politične stranke, čeprav je na dani, da se tako ne sme gospodariti z narodnim imetjem. Za nas v tej stvari ni nobene dvoma. Mi obojamo take

Švedski delavci skrbijo za izobrazbo mladine

Prišli so s podukom poleti. — Obdržavajo se predavanja in diskuzije, katerim prisostvujejo tudi starši.

Geneva Park, Ill. — Med raztresenimi skupinami ameriških delavcev se čimdalje bolj širi želja po prosveti. To je seveda pomembna stvar, da se je ta želja poročila med švedskimi ameriški delavci, ki spadajo v čikaški industrijski distrikt. Svojo poletno šolo so odprli ob Lisičji reki (Fox river) blizu jezera Geneva s dnem prvega avgusta. Ta šola se vodi s pravo škandinsko resnostjo in inteligenco.

Okoli sto mladeničev in mladenk tabori v sto akrov obsegačem akru, ki je poraščeno z drevmi in ki je lastna organizacija, ki simpatizira s prosvetno organizacijo. Tam so tudi starši te mladine, ki imajo čas in se lahko odtrgajo od duhamornega dela za nekaj dni. Predavanja in diskuzije se obdržavajo zjutraj, popoldne in zvečer. Ob lepem vremenu se servirajo obedi zunaj na prostem, kadar pa dežuje, pa pod streho. Reka vabi udeležence, da se kopeljejo. Pod streho je tudi plesišče, po katerem se zabava mladina. Stroški za osebo znašajo \$10 na teden. Med mladino, ki je prišla iskat poduka, je nekaj take, ki pripada radikalnim strujam, a vse mladenke in mladeniči pripadajo v delavski razred. S podukom se bo nadaljevalo tudi skozi zimo in te vrste poduk se uvede tudi v drugih ameriških industrijskih središčih.

Vse podučno delo vodi Škandinska delavska podučna liga, katere tajnik je Ivan Johnson. Podružnice se ustanove v Novi Angliji, New Yorku, Clevelandu, Detroitu, Waukeganu, Ill., Minneapolisu, St. Paulu in drugje, kjer so naseljeni Škandinavci. Zdaj ta liga šteje 8.000 članov in podpirajo jo bratske podporne jednote, framazoneke lože in delavske skupine.

V poletni šoli v Geneva Parku predavajo in razpravljajo o ameriški delavski zgodovini, naravoslovnih vedah, svetovni politiki, zgodovini in literaturi. Ravnatelj te šole je Oscar Olson, profesor učiteljskega na Švedskem in socialistični poslanec švedskega parlamenta. On je vodilni duh Švedskega delavskega izobraževalnega društva, ki ima 1.000 rednih članov in pet tisoč krožkov za študije. On zdaj študira ameriške izobraževalne metode in obenem pomaga organizirati razrede za poduk.

ZADRUGE TEKSTILNIH DELAVCEV.

New York, N. Y. — "Cooperation" uradno glasilo Zadrugne lige, prinaša daljši članek o zadrugah tekstilnih delavcev v Novi Angliji. Največ zadrug lastujejo skupine italijanskih delavcev. Nekatere zadrugne so stare že po dvajset let. Te zadrugne so se preživele že mnogo stvaki, ako so prenehale, so pa zopet oživele po končani stvaki. V Stafford Springsu, Conn., šteje zadruga 180 članov. Tovarniška mesta Winchendon in Lawrence, Mass., ki štejeta po 7.000 prebivalcev, imata vsak svojo zadrugo. Zadrugne so v Sagamoru in Plymouthu, Mass., Leominsterju, Mass., Portsmouthu, N. H., New Havenu, Conn. in drugih mestih. Zadrugne imajo vzorno gospodarstvo. Zasluge tekstilnih delavcev je majhen in pomagal si sami, ravnanje se po izreku, pomagaj si sam in ti bo pomagal.

manipulacije in v kolikor so se pri Kranjski hranilnici izvršile ali se nameravajo izvršiti, zahtevamo, da se popravijo ali preprečijo, o čemur, da se likvidacija nas nehoti spominja na druge likvidacije, o katerih smo že večkrat kaj poročali. Zanimivo je tudi, da so s tako rešitvijo likvidacije zadovoljne vse politične stranke, čeprav je na dani, da se tako ne sme gospodariti z narodnim imetjem. Za nas v tej stvari ni nobene dvoma. Mi obojamo take

Plot ni tvoril oviro za rudarje

Javno cesto je zapiral plot, rudarji so pa čezenj nadaljevali s svojim pohodom.

Nant-y-Glo, Pa. — Prek tisoč rudarjev se je uvrstilo v dolgo povorko in je korakalo iz Garmana v Emmons, kjer je premogovniška kompanija zgradila cesto s plotom. Pot je bila dolga več ko miljo hoda. Ko so rudarji prišli do plota, so opazili kompanijakega stražnika, ki je čepel vrh plota. Rudarji so čuvaju rekli, da naj odpre vrata v plotu. Medtem ko so se prvi rudarji razgovarjali s čuvajem, so pa drugi rudarji preplezali plot in nadaljevali pohod. Končno se je plot podrl in pohod rudarjev se je drvil dalje kot potok, ki je pretrgal nepotreben jez v strugi.

Telefonirali so po šerifa. Na mestu je bil kmalu John M. Malcoln, šerif okraja Indiana. Pridrivil se je v veliki hitri. Stavkarji so ga vprašali, kje so njegove plošče na avtu, ki dokazujejo, da je plačal oblastveno dovoljenje, da sme voziti z avtom po cesti. Preden se je zavedel, kaj se pravzaprav godi, so ga drugi stavkarji vprašali po njegovem izkazu, da je res šerif. Ni ga imel s sabo. V naglici je pozabil še na šerifsko zvezdo. Šerif je bil v zadregi, končno je nekje dobil pooblaščenke za šerifove pooblaščenke.

Stavko preskrbljen se je zopet vrnil nazaj, a rudarjev ni bilo nikjer, njih povorka je še odkorakala dalje in ko je napenjal svoje oči, je tam v daljavi opazil zadnje vrste stavkarjev, ki so mu izginjali izpred oči. Cilj demonstracije je bil dosežen.

Rudarji stavkajo, za priznanje jacksonvillake pogodbe.

TURISTI PRIHAJAJO V TISOČIH V MOKRO KANADO.

Pivo tvori privlačno silo.

Detroit, Mich. — Na tisoče in tisoče ameriških turistov se zdaj pelje po železnici skozi kanadsko provinco, odkar se Američanom tudi servirajo opojne pijače.

Brodivi prevažajo Američane iz tega mesta v Kanado, kakor da bi romali na čudodelno božjo pot. Kompanije, ki lastujejo te brodove, izjavljajo, da se je turistovski promet med Združenimi državami pametno za več ko štirideset odstotkov. Tudi druga obmejna mesta poročajo o ogromno naraščajočem prometu turistov med Ameriko in Kanado.

ZOPET TRAGEDIJA V FILMSKI KOLONIJI.

Ekstraigralna ustreliška nezvesta ljubimca in sebe. Druga neposrečena tragedija.

Hollywood, Cal., 6. avg. — Zopet se je odigrala krvava tragedija v filmski koloniji, v znamenju Hollywoodu, ko je mrs. Betty Montague Gottlieb, ekstraigralka v filmih, ustrešila v avtomobilu Hamilton Manona, podpredsednika Tec-Art filmske družbe. Ko je Manon nagnil glavo, zadet od kroglice, mu je položila glavo v svoje naročje, mu šepetala poslovinne besede, nakaer je pogledal kroglo se sebi v glavo. Oba sta bila takoj mrtva.

Betty Montague (njeno filmsko ime) in Manon sta imela ljubavno razmerje že sedem mesecev. Sedaj se je pa on naenkrat pričel odtujevati in sledila je tragedija. Samomorilka ima hčer, ki je stara sedem let in biva pri svoji teti nekje v Arizoni.

Par ur pozneje pa je streljala na svojo ljubeno moža tudi filmska igralka, sedemindvajsetletna Irene Preston, ki je bila poročena z Igorjem Presnir-koffom, bivšim poročnikom v carski armadi in sedanjim filmskim igralcem. Ona je zahtevala, da zopet skupaj živita, on jo je zavrnil, nakaer je oddala naj strel, ki ga je zadel v ramo.

Zasebna ponudba za čikaško podulčno železnico

Podjetje bi stalo \$350.000.000 in mesto bi vleklo 5% dohodkov. Po 40 letih bi bilo podjetje last mesta.

Chicago. — Župan Thompson je sprejel ponudbo od bančne tvrdke Kuhn in Loeb Co., da ta zgradi \$350.000.000 vredno podulčno železnico v Chicagu. Podulčna železnica bi bila dolga 72 milj predora, od katerih bi bilo 68 za promet. V plačilo za privilegij ki bi ga dalo mesto tvrdki, bi mesto prejelo letno pet odstotkov vseh kosmatih dohodkov in po preteklih štiridesetih letih bi tvrdka izročila podulčno železnico v javno lastništvo mesta.

Bančna tvrdka Kuhn in Loeb Co. je eno največjih denarnih podjetij v Ameriki.

Vprašanje je bilo takoj stavljeno, koliko bi podjetje računalo voznine, na kar je bilo odgovorjeno, da sedem in pol centa od začetka, pozneje pa manj, ko bi bilo podjetje amortizirano.

Med županom in zastopnikom se je razvila zanimiva konferenca.

"Glavno je, da dobimo kolikor mogoče dobro službo, a tudi ne predrago," je dejal župan. Naglasil je visoke investicije denarja, ki so potrebne, kakor tudi obresti od denarja in amortizacijske stroške, kar bi bilo vse pretežko breme, da bi podjetje moglo določiti poceni voznino. "Če bi mesto zgradilo podulčno železnico in jo vam izročilo v obrat, da bi ne potrebovali drugega kakor položiti tračnice in obratovati, ali bi mogli obratovati za voznino 5 centov?"

Zastopnik se je obotavljal, ali nazadnje je dejal, da bi podjetje tega ne moglo storiti. Župan mu je končno naročil, naj gre in se premisli ter vse izračuna. Bilo pa je to dolgo posvetovanje, kajti trajalo je do dveh zjutraj.

SEDEM MESECEV ŽE TRPI ZARADI POLICAJEVE BRCE.

Polica na konju je potohnil in potohnil ravnatelja organizacije škatarjev.

New York, N. Y. — B. Friedman, ravnatelj delavske strokovne organizacije škatarjev, trpi že sedem mesecev na posledicah čina, ki ga je izvršil sirov, neotesan in brutalen policaj, ko so bili škatarjski delavci na stavki lanske zimo. Njegova hrbtenica je bila poškodovana, ko se je srečal s policajem na konju, ki bi potreboval Kniggejevo knjigo "Občevanje s človekom," da se sme prikazati med ljudi.

Wolf, tako se piše brutalni policaj, je zapodil svojega konja na hodnik in je sudič Friedmana v hrbet, da je padel.

In kaj se je zgodilo s policajem? Premestili so ga na drugo patrino pot, a kmalu je krevsal s svojim kljusetom zopet po starji patrini poti. Čudo, da ga niso za čin sirovosti še nagradili kot junaka.

VODJA RUDARJEV IZGUBIL ROKO.

Na potu na shod je ponesrečil.

Charleston, W. Va. — Percy Tetlow, provizorčni predsednik sedemnajstega distrikta rudarske organizacije v južnem delu Zapadne Virginije, je ponesrečil, ko se je peljal z avtom na shod rudarjev v Laurel Creek, blizu Little Coal Riverja. Roka si je zlomil trikrat in morali so mu jo odrezati pri rami.

VELIKE PRIPRAVE ZA POGREB WOODA.

Washington, D. C. — Danes se vrši pogreb pokojnega generala Wooda, za katerega so pripravili velike svečanosti. General bo pokopan na Arlingtonskem pokopališču skupaj z veterani iz vojne s Španijo ter med takozvani "rough riders." Velike posadke vojske bodo paradirale pri generalskem pogrebu.

Ali se tudi v avijacijski industriji zamudi čas?

Ali se bo čakalo z organiziranjem delavcev v tej industriji, da bo prepozno? — Zdej je čas, ko se industrija razvija.

Paterson, N. J. — To mesto je eno izmed središč avijacijske industrije, ki je še v povojih. Nad to industrijo seveda visi temni oblak "odprte delavnice", ako delavci pravočasno ne spoznajo, da se je treba organizirati v novi industriji, ko se razvija.

Razvoj te industrije v Patersonu je zgodovina Wright Aeronautical korporacije, ki izdeluje motorje, ki so revolucionizirali pretekla letna letala. Podjetje seveda podpira ljudi, ki bi radi Paterson razširili v veliko industrijsko središče. Delavnice te korporacije so v Industrijski palači, ki jo je zgradila skupina patersonskih biznismenov, da tako za povečanje Patersona pridobe zunanje tovarniške korporacije.

Tvrdka sicer nosi ime Wright, kljub temu pa ni Oliver Wright, eden izmed živih bratov, ki sta prva dokazala, da človek lahko leti v zraku, nima nobenih stikov s to tvrdko, dasiravno nosi njuno ime. Wrightov motor je v resnici Lawrenceov motor, ker je produkt Charlesa L. Lawrencea, predsednika Wright kompanije.

V teku štirih let se je ta korporacija razvila iz nič v nekaj. Pred štirimi leti je prodala dva motorja. To leto jih pa prodala 250. Armada je ravnokar naročila za \$1.500.000 motorjev "J-5", ki morajo biti oddani ne kasneje kot v mesecu septembru leta 1928. Mornarica je naročila za \$610.000 ciklonskih motorjev, ki razvijejo po 550 konjskih sil.

Govorica se ališ, da ta kompanija preneha z izdelovanjem letal in bo producirala samo motorje. Naročila armade in mornarice ji bodo dale delo skozi mesece. Ta naročila ne bodo imela stikov z naročili komercialnih družb.

Ta organizacija ne prizna še nobene strokovne unije in meze do niske, dasiravno je delo izredno fino. Mesto da bi delavec plačala dobre meze, pa vzdržuje dva zabavna kluba, dramatičen klub in mesečno podporno organizacijo, pa klub za igranje oporišne šoge.

KITAJSKA REVOLUCIJA GRE SVOJO POT.

Japonska kompromisna izsiljevanja ponudila. — Boj med severjem in jugom se nadaljuje.

Sangaj, Kitaj. — Civilna vojna za gospodarstvo severnega Kitaja je znova pričela z vso silo. Sovražnost so pričele med nacionalističnimi četami in četami Cangaolina, gospodarja Mandžurije, ki sedaj vlada v Pekingu. Kristjanski general Fengjušan je mobiliziral svoje čete ob meji province Honan in Santung, da udari v boku po severnih četah, ki kontrolirajo Santung. Čuangkajšek je pričel tudi gibanje. To pomeni, da so prizadevanja Japonske, ki je hotela vsiliti kompromis severnjakom in južnjakom, popolnoma ponesrečila.

V novostni prihajajo Japonci, ki patrolirajo šantungsko železnico, da zabranijo južnim četam prodiranje proti severju. Japonska pač išče pretezo, da se polasti Mandžurije.

Z OTROŠKO PIŠTOLICO ORO PAL GLEDALISKO BLA-GAJNICO.

Chicago. — Junaštvo policije se je jako dobro izkazalo v nedeljo zvečer, ko je navaden tat z otroško igralno pištolico v rokah ustavil enega regularnega in dva posebna policaja kakor tudi dva privatna stražnika gledališča Marbro in izpred njih nasa odnesel \$5000 iz blagajne. Se pobegnili jim je, a končno je moral izpustiti denar, ko je utekel kake tri bloke daleč.

PROTESTI PO VSEH DELIH SVETA, KO SE BLIŽA USODNA URA.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Seja je sklenila tudi pozvati Williama Greana, da se obrne do predsednika ter do masachusettskih oblasti, da takoj intervenirajo in vsaj odložijo eksekucijo, tako da se bo vrnila nova sodba.

Nov apel na Coolidgea. Boston. — Sacco-Vanzettijev obrambni odbor je poslal nov apel na Coolidgea, v katerem pozivajo predsednika, naj opraviči dobro ime ameriške pravice v očeh vsega sveta. Apel je dolga brzojavka.

Včeraj se je tudi pričel organizirati vesplošni pohod v Boston. Pripravljajo se cele trupe ljudi, ki bodo obkrožile ječo Charleston ponedel, ko imata Sacco in Vanzetti umreti na električnem stolu. Tudi to je omejeno v brzojavki Coolidgeu, v kateri je dalje poziv na ameriške pisatelje, znanstvenike, umetnike, učiteljsvo in vse, da se pridružio veliki demonstraciji.

Mussolinijev režim je zapri vrata.

Rim. — Mussolinijeva vlada kajpakda ne more čutiti za delavske agitatorje a socialistični načeli, zato je razglašala v tam najkritičnejšem trenutku, da je Sacco in Vanzettiju prepovedan povratek, tudi če bi bila oproščena in bi ju Združene države deportirale.

Mussolinijeva vlada sicer pazno zasleduje položaj, ki se ustvarja zaradi obsodbe in eksekucije Saccu in Vanzettiju, vendar pa razglašala, da ni zainteresirana v usodo obojencev. Zato se tudi potegnili ne bo za njiju.

PET IN DVAJSET CENTOV MEZDE NA DAN V LIBERIJI.

8 to nisko, pravnoprav boraško mezo se vabijo britski podjetniki v zameroko republiko.

London, Anglija. — Dr. King, predsednik afriške republike Liberije, je dospel v London, da britske biznismane zainteresira za razvoj Liberije. Iz te republike se eksportira kava, a nima železnice in cest, katerim bi se lahko reklo, da so ceste. Tam je dosti praznega sveta, ki čaka samo kapitala in pridnih delavskih rok, da se obdela in razvije. Fire Stone kompanija je vzela v najem milijon akrov sveta, da ga zasadi s kavčkovim drevmi. Na tem svetu dela od 8.000 do 10.000 delavcev. Ampak kljub temu se lahko delavci dobe.

Liberijski delavec je vesel, ako zasluži pet in dvajset centov na dan. To je pravi paradiz za kapitaliste, ki vlagajo denar v tujezemake podjetja, ako so delavske moči poceni. Kjer so take razmere, se samoposobi razume, da ni cest in železnice.

PRELAHKA OBLAČILA POPOVZROČAJO JETIKO.

Tako pravi zdravnik iz Milwaukeeja.

Milwaukee, Wis. — Da se je zadnje leto tako razpasla jetika in so se sanatoriji napolnili z jetičnimi bolnicami, je v največji meri kriva prelahka ženska obleka, ki je v modi. Tako je izjavil dr. Hoyer E. Dearholt, načelnik zdravniškega štaba wiakonske zveze proti tuberkulozi. Povedal je, da je vseh dvajset državnih sanatorijev za jetične polnih. "Dekleta, ki na vsak način hočejo dečje frizure in ki nosijo prelahka oblačila, si s tem zmanjšajo odporno silo in si nakopljuje bolezn." je dejal.

IZ PRIMORJA

Na Proseku je umrl Josip Milčič, trgovec z lesnimi izdelki. V Tolminu je letos precej gostov. Odbor za tujski promet preskrbuje stanovanja in hoče omogočiti bivanje v Tolminu tudi srednjemu meščanstvu. Dobi se prehrana in stanovanje za 18 lir na dan. V Volčah je tudi mnogo letovčarjev, ki se radi poslužujejo tamošnjih žvepljenih kopeli.

Mihelić Stane:

STAVA

Velika je naša vas. Na treh gričih stoji, tako čudno stoji, da z enega ne vidiš na drugega. Najdejo se pa ljudje, ki pravi- jo, da bi vse hiše in poslopja na- še vasi lahko spravili na en sam grič. Morda imajo nekoliko prav, morda pa nič. Mi se ne ba- hamo s tem, koliko hiš imamo, vemo le to, da ima vsak gospo- dar svojo in da je naša vas ve- lika.

Da pa vendar vsaj malo za- vežem jezik onim, ki nočejo priznati velikosti naše vasi, bom povedal nekaj, kar se je zgodilo človeku, ki se je na tak način norčeval iz nas. Res smo končno sami trpeli škodo, po- sebno naš župan, preudaren in častivreden mož — pa kaj — dokazali smo pa le, da je naša vas velika.

Prisel je nekdo v našo vas člo- vek, Bog si ga vеди odkod, nam v nesrečo, sebi v sramoto. V gostilno je prišel, pil je, pa se je napil in je govoril, iz oša- nosti je govoril in zasmehoval našo vas.

"Majhna, je in če bi bilo vse enega last, vse hiše in skednji, hlevi in kašče, bi ne imel pre- več."

Župan, preudaren in častivred- den mož, je molčal, postrani je pogledal bahača, obrisal si je

usta, mokra od kozarca, in je prižgal cigaro. Neznane pa je govoril dalje, ošabnost pomeša- na s pijanostjo je govorila iz njega. Sosed je sunil župana s komolecem, močno ga je sunil in mu dejal:

"Glej, našo vas zasmehuje, ošabnost, ti si glava vasi, tudi nate pljuje besede." Obledel je župan, še enkrat se je obrisal, položil je cigaro na mizo in je vstal.

"Kdo si ti, ki ti ni po godu naša vas? Čemu prihajaš sem- kaj? Da bi iz nas norce bril? Vse, župan sem in lahko te na- ženem. Pa vedi! Usmiljen sem, kar je črno, imam za belo in ta- ko tudi tvoje besede. Pa vendar. Praviš, da je majhna naša vas. Dobro. Če jo z najhitrejšim kon- njem obtečeš v pol ure, dobiš vi- na, da bo od tebe curljalo, če ne — boš plačal ti — denar, vem, da imaš, ker je gospoška tvoja obleka." Vsedel se je župan, obrisal si je s čela pot in pljunil pred tujca.

Vstal je neznanec in pomolil roko: "Stavimo! Trideset litrov vina plačam, če je ne objaham."

Vstal je župan, udarila sta.

"Kaj pa s konjem, kje naj ga dobim?"

"Svojeja ti dam."

"Velja. Pa veste kaj. Pili bo- mo vina pa naj izgubim jaz ali vi. Zato ga izpijmo polovico že pred dobljeno stavo."

"Velja." Pili so, pili, čedalje

več je bilo pivcev. In ko so ime- li že vsi dovolj, je vstal župan in je pripeljal konja.

"Poslušaj ti, ki ti imena ne vem! Praviš, da boš v pol ure objahal našo vas. Pa veš ti, kje se začneja in kje konča? Po- glej tja gori. Na onemle hribu stoji tri hiše — tam je naša vas. Pol ure je tjakaj in pol na- zaj. Dobro uro vsega skupaj. Sveti voznik Elija bi se popra- škjal za ušesi, če bi mu ukazali, da mora v pol ure tja in nazaj."

Tudi tujec se je popraskal, ko je sedel na konja in oddirjal. Smejali so se vlačani in tudi župan, preudaren in častivreden mož, se je smejal. Gledali so za tujcem, dokler ni izginil v goščo.

Minilo je pol ure, ni ga še bilo. "Naša je stava," je rekel žu- pan in se je zakrohotal.

Minila je ura, ni ga še bilo. "Dolgo že hodi," je rekel žu- pan. Se je bil odsev smeja na ustnih njegovih.

Minili sta dve uri, noč je bila blizu.

"Zašel je," je rekel župan. Nič več se ni smejal.

Prišla je noč, in ga še ni bilo. "Skrbi me," je rekel župan. Resen je bil njegov obraz.

Minila je noč, ni ga še bilo.

Praskal se je za ušesi župan.

"Ukanil nas je," je rekel. "Naj- več ga je izpil — pa nič ga ni plačal," je dejal. "Izgubil je sta- vo in ga nazaj. Pa kaj to.

Se konja mi je podpeljal. Ukanil me je," je rekel župan.

Ko je šel stari Hostnik neko- noč polhomo nastavljal, bilo je štirinajst dni po tem dogodku, je našel globoko v bukovju žu- panovega konja, tesno priveza- nega k drevesu. Poginil je bil od lakote. O tujcu pa ni bilo sle- du.

"Ukanil me je, hudo me je u- kanil," je tarnil župan.

RAZNO

Čudni prirodni fenomeni. — Neki učenjak je izjavil, da je dognal odvisnost, ki obstoji med pogostostjo obolenj za rakom in funkcioniranjem brezličnih postaj. Že pred njim so vedeli nekateri meteorologi povedati, da je nesrečni radio vzrok at- mosferskim nepravilnostim, ki nas zadnja leta tako nadlegujejo.

In sedaj se je pojavil neki drugi francoski učenjak, ki je predložil pariški medicinski aka- demiji razpravo o vplivu soln- nih peg na človeško zdravje. Sestavil je grafično skico ne- nadenih smrtnih primerov, ki se baje popolnoma ujema z grafi- konom izpremenljivosti solnčnih peg. Nič manj zanimivo, zato pa vedrejšega značaja je dognanje drugega francoskega znanstve- nika, ki je zasledoval aktivnost solnčnih peg po zapisih z me- udonskega observatorija od leta 1845. do 1915. in jo primerjal s statističnimi podatki o kakovo- sti vin posameznih let v istem razdobju. Ugotovil je, da je vpliv solnčnih peg na kakost vin izredno blagodejen. Leta 1847. do 48., 1857. do 58., 1869. do 70., ki so dala nenavadno fino kapljico v Burgundiji in Bor- deauxu, se ujema jo v resnici skoro na las z najvišjo intenzi- teto solnčnih peg v omenjenih letih.

Neveščen nočni gost. Kape- tan Birnie od 12. artiljerijskega polka v Rawalpindiju (Indija) je doživel neprijetno avanturo, iz katere si je komaj rešil življe- hje.

Neke vroče noči je legel k po- čitku kar zunaj na prostem ter trdno zaspal. Naenkrat ga je zbudil šelest listja. Po bliako- vo je potegnil iz žepa električ- no svetilko in zapazil kakih 25 m pred seboj velikega tigra. Imel je puško poleg sebe, urno je pomeril in sprožil. Toda streli živali ni usmrtil, nego jo le težko ranil. Hip nato je bil tiger že na njem. Začel se je straščen boj med človekom in zverjo. Smrtno zadeta žival je razjarjena zasedila svoje zobe kapetanu v ramo, nato pa je po- pustila, pograbila za puško in pobegnila. Ranjenec se je pri- vlekel do bližnjega drevesa, se vzpel nanj in v strašnih boleči- nah pričakal jutra.

Ko je zaspala zora, so težko ranjenega kapetana našli nje- govji vojaki in ga nezvestnega prepeljali v vojaško bolnico v Pachmarhiju. Tigrovo truplo so našli kakih 40 m od pozorišča boja.

Živi in žolodec. Pariški zdrav- nik dr. Blairon je odkril novo bolezen, ki ima povsem moderen značaj. Imenuje jo "nervozna depresija", povzročajo pa jo po njegovem mnenju vojne in po- vojne razmere. Pojavlja se v očitnem poslabšanju zdravja, pred vsem pa živcev. Pogosteje kot kdaj poprej, trdi omeje- ni zdravnik, opazi v naših dneh, kako velike in ne baš ne- inteligentne množice ljudi pod- legajo idejam, ki bi jih v nor- malnih razmerah vsak norma- len šolar spoznal kot zmote. Vse to so posledice bolezni, ki se ne da znanstveno klasificirati, ki pa najbolj spada pod pojem "nervozne depresije".

Najzanimivejša je to, da bolnik zlasti v začetku ne čuti organskih izprememb, vendar pa ga nadleguje težko dihanje, pospešeno srčno utripanje, ki nima aktualnega poudara. Čuti se utrujenega po vsem životu. Dr. Blairon je proučil skoraj tisoč takih primerov in dognal, da ima pri tem veliko vlogo raz- širjenje felodca, cigar spodnji del se nekoliko pomakne na- vzdol.

"Zenin" umri na električnem stolu.

Trenton, N. J., 6. avg. — Sal- vatore Merri, ki je bil pred par- dnevi "poročen" v smrtni celi- ci, da bo njegov otrok imel "za- konaki" pečat, je bil 80 ur po "poroki" usmrčen od newjer- sejske justice na električnem stolu sredi, do zadnjega zatr- jajoč, da je nedolžen, da ni on umoril Theodorja Canwayja, ra- di katerega je bil obsojen v smrt zaeno z njegovim bratran- cem, ki je obsojen v dosmrtno ječo.

IZGUBLJENO.

Na pikniku skupnih chicag- skih društev S. N. P. J. održa- nih v Western Springs z dne 31. julija t. l. je bila izgubljena svetlo rujave barve ZENSKA SUKNJA. Prosi se, če jo je kdo našel naj to naznani ali pa jo prinese na upravnitvo lista Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

RAD BI IZVEDEL

za naslov mojega brata Antona Mihacič. Pred osem meseci mi je pisal iz Luzerne, Pa. in potem nisem več ališil od njega. Nadalje prosim vse one, ki mi že več let dolgujejo, da se izgla- sijo meni: Louis Mihacič, P. O. Philippi, W. Va. (Adv.)

NAZNANILO

Društvenim tajnikom in taj- nicam se tem potom naznanja, da morajo naznaniti vse spre- membe naslovov članov in čla- nic, naslove novih članov, ter imena in naslove odstopnih, črtanih in izobčenih članov na- znani upravnitvu Prosveta, da so lahko točno vredni imenik za pošiljanje lista Prosveta. Imena in naslove, katere pošlje- te glavnemu tajniku ostanejo tam v arhivu in jih upravnitvo ne dobi. Torej je zelo važno, da vselej pošljete na nalašč zato pripravljenih listinah vse naslo- ve upravnitvu Prosveta pose- bej. Upravnitvo ujudno ape- lira, da društveni tajniki in taj- nice to upoštevajo. Philip Godi- na, upravitelj.

Dve darili za nove naročnike

Kdor se potruži v sedanjih kam- panji in dobi osem polletnih ali štiri celoletne naročnine za dnev- nik "Prosveto" in pošlje celo vsoto upravnitvu, dobi krasno samonapojno pisalno pero

in avtomatični svinčnik

z lepim zlatim znakom S. N. P. J.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATE- LJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta, kakorikoli naznanila in za- hvala o smrti, tedaj vselej po- vejte v pisnu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot na- vadna vest, se izpusti iz nazna- nila vse osebne zahvale in ime- na posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobče- no celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati, to ve- lja za člane in za nečlane. Na- dalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati ali ho- čete imeti plačan oglas ali samo navadno članikarsko vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na krat- ko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan o- glas, se priobči vse, kar zahte- vate. Isto tako velja za vsa dru- ga naznanila če se koga tiče, že- nitvene ponudbe, prodaje, itd. Za vse take stvari se mora ved- no povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da bodete zanj plačali. To po- jasnimo dajem radi tega, ker je to sklep konvencije, da se potem ravnamo vsi, društva, člani, na- ročniki in upravnitvo lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravnamo. — Filip Godina upravitelj.

Agitirajte za "Prosveto"

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

Ima v zalogi sledeče knjige:

AMERIŠKI SLOVENC! — izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00

Slovensko-Angliška Slovnica — zelo poučna in lahko raz- umljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00

Zakon Biogenesije — tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50

Pater Malaventura — V Kabaretu — zanimiva povest iz živ- ljenja ameriških frančiskanov, in doživljaji rojaka, iz- vrstno spopolnjena s slikami \$1.50

Zajednici — resnična povest in prava ilustracija dolejši skri- tega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75

Jimmie Higgins — krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00

Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo \$0.50

"Hrbenica" — drama v treh dejanjih s prologom in epi- logom — mehko vezana, stane samo \$0.25

"Informator" — knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člane — stane samo \$0.20

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Kampanja za dnevnik

Vsi aktivni člani S. N. P. J. naj gredo na agitacijo! Dnevnik mo- ra imeti preko 10,000 naročnikov še to leto. Agitatorje, ki bodo delavni, čakajo lepe knjižne nagrade.

Kampanja za nove naročnike na dnevnik "Prosveto" se odpre 15. februarja 1927 in se zaključi 15. novembra 1927.

Vsako, ki se naroči na dnevnik "Prosveto" in ki doslej še ni bil na- ročnik, bodi za pol leta ali za celo leto, ali če stari naročnik pošlje dve ali več naročin NOVIM NAROČNIKOV, je deležen nagrade v knjigah iz za- loge Književne Matice S. N. P. J.

Pogoj za nagrado je NOV NAROČNIK in vsako mora poslati celo vsoto naročnine brez vsakega odbitka poštne ali provizije upravnitvu "Prosveto". V tej kampanji ni dovoljena nobena provizija. Kdor si vzame provizijo, ne dobi nagrade.

Za eno polletno naročnino na dnevnik je pošiljatelj deležen knjige "Jimmie Higgins," ki je vredna \$1.00. Za eno celoletno naročnino je pošil- jatelj deležen "Slovensko-angliško slovnice," vredne \$2.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$2.00.

Za dve celoletni naročnini dobi pošiljatelj knjige "Ameriški Slovenci," vredne \$5.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vredno- sti \$5.00.

Bratje in sestre S. N. P. J., kakor tudi drugi rojaki in rojakinje, ki še niste naročili na dnevnik "Prosveto," sedaj se vam nudi ugodna prilika, da si za majhno vsotico nabavite dober list in poleg tega dobite še dobro knjigo ZASTONI!

Poturite se s naročbo! Pošljite naročnino še danes! Naročnina "Pro- sveto" za eno leto je \$6.00, za pol leta \$3.00. (Za Chicago in Cicero je \$7.50, člani plačajo \$6.30, za Evropo pa \$9.00.) Člani S. N. P. J. doplačajo \$4.80 za celo leto ali \$2.40 za pol leta, ker člani plačajo pri anesmentu \$1.20 na leto za tehnik.

Mladinski List stane za eno leto \$1.20.

Vse pisma in denar pošljite na naslov: Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DON CORREA

G. Keller. — Dr. Joža Glonar.

(Dalje.)

Drugo jutro se je Zambo že čutila toliko krepko in zdravo, da je lahko prišla k gospodu in pripovedovala svoje čudno potovanje. Ker je med kugo, ki pa se je takrat pojavila razen v Cadixu samo še v nekem drugem pristanu, v samostanu naglo zbolelo par oseb in prednica umrla, je bil ves samostan tako zbeigan in zmešan, da se ni par dni nihče brigal niti za hišni red, niti za redova pravila, da so se vrata odprala in zapirala in da je vsakdo delal, kar je hotel. Te razmere sa Afričanko še tem bolj podžigale, da je začela izkati prostost, da bi zopet našla v njej roko svojega gospoda in ono ljubljeno nesvobodo, do katere je imela pravi- co. Dobro je razumela, kaj je klical preoblečeni Luis in je njegove besede vzela za znamenje, da mora polakati svojega gospoda. Zato se je enkrat v mraku čisto navadno izmuznila iz sa- mostana skozi odprta stranska vrata in šla vso noč ob obrežju morja in po cesti proti severu, dokler ni prišla do Seville. Imela je še nekaj denarja skritega pri sebi, ki ji je sedaj prih- jal prav, tako kmalu pošel, ker so jo ljudje vse- povsod opeharili in ogoljufali, kakor hitro so spoznali njeno neizkušnost in nevednost. Ko pa ni imela ničesar več, je ono malo, kar je potrebovala zoper glad, dobila vbojajme. Od Seville naprej je začela izpraševati po mestu Lisaboni in je šla naprej in naprej v smeri, ki so ji jo pokazali, čez poljane in gore in reke in potoke, mnogo dni in mnogo tednov; zašla je večkrat in to ji je podaljšalo pot. Vkljub vsem nezgodam pa ji je bila sreča vendar pri- jazna, kar je Don Correa lahko razumel, če je z novim veseljem ogledoval njeno nedolžno ljubkost in njen resen obraz. Ob solnčnem za- hodu je končno vendar prišla v bližino portu- galskega glavnega mesta; ko pa se je do dobra prepričala, da je res v Lisaboni, se je že precej zvečerilo, in tako je vpraševala po stanovanju admirala, češ, da spada med njegovo služinčad, kar je bilo zelo bistro povedano. Straža jo je oddala straži, ne da bi ji storila kaj žalega, dala se je stvar zdelo vsem nekoliko čudna. Tako so jo peljali iz enega dela mesta v dru- gega in nazadnje izročili staremu nočnemu stražniku, ki jo je privedel pred admiralevo palačo, potem ko je po njenih besedah spoznal, da govori resnico. Tam naj potegne za zvonec, ji je rekel, ji pokazal železen držaj in jo pustil samo.

Vsega tega seveda ni gladko pripovedova- la, trebalo je vse p okosih izpraševati iz nje; dar pa je bil Don Correa vesel, ko je čul Zambo prvič govoriti v svojem jeziku in opazil ne sa- mo v njenih besedah, ampak tudi v živahnih, med govorjenjem še poživljenih potezah tem- nega obraza svit bistrega uma, enak jutranji zarji, ki obeta lep dan. Seveda so bile črte o- braza bolj živahne ko sicer, ker je ona sedaj prvič govorila s svojim gospodom v njegovem jeziku, na kar se je že davno veselila.

"Kje imaš pristan, ki sem ti ga dal?" — jo je vprašal in jo prijel za roko, kakor bi ga iskal. "Odpustal gospod, vzeli so mi ga!" — je odgovorila in povedala oči.

Stopil je k težki omari, iz katere je vzel s srebrnom okovano jekleno skrinjico, ki jo je odprl. S sukrom je premešal dragulje in lepo- tičje, ki je ležalo v nji, in ko je našel v njem ženski prstan, ga je za trenotek držal proti lu- ču, kakor bi še enkrat premišljal korak, za ka- terega je sedaj zopet imel priliko. Ko se je pred dvanaestimi leti podal na pot, iskat svojo prvo

ženo, je v naglici pozabil vzeti s seboj poročni prstan svoje matere, kakor je bil sklenil. Za trenutek so mu stopili pred oči oni temni do- godki in njegova bridka znota; vendar se mu je dejstvo, da je imel še neoskrunjeni prstan o pravem času pri rokah, zdelo dobro zname- nje; nataknil ga je Zambo na prst, ki je nosil prejšnjega.

Poroka, s katero ni hotel več odlašati, je vkljub razmeroma veliki preprostoti zbudila splošno pozornost, dasi ne takšne, kakršno bi danes. Celo kralj in kraljica sta poslala zastop- nika s čestitkami, in družba je bila sijajna, dasi ne številna. Nevesta se je kljub temu lah- ko ponosno pokazala. Bila je obličena v težko belo svilo, ki je bila prešita z zlatimi nitkami. Široki čipkasti ovratnik, s srebrnom pretkani pajčolan in v lasje vpleteni biseri so skupaj s križcem, posejanim z dragimi kamni, ki ga je nosila na prsih, povdarjali temno, pravzaprav svetlorjavo barvo njene polti kot nekaj samo po sebi umevnega, kar je bilo takorekoč narav- nost edino možno; njena prirojena vitka in ravna hoja je bila tako plemenita, da je Don Correa, ko se mu je učen duhovnik med gosti šepetajoč ponudil, da bo napisal njen rodovnik in v njem dokazal, da je potomka kraljice iz Sabe, samo ponosno pokazal na njo, češ, takega dokazovanja ni treba.

Tajinstveni čar cele prikazni pa je še po- viševala prirojena skromnost, razlita nad njo, in sanjavi blek njenih oči, ki je pravil, da ne ve, kaj se prav za prav z njo godi, ker je nune niso prav nič pripravile na posebne reči.

Vse to je izvedel Don Correa šele na svoji lepi admiralski ladji, ko se je takoj po poroki peljal s svojo ženo nazaj v Afriko. Donna Ma- ria Correa se je slej ko prej še vedno imela za njegovo sužnjo, ki mora biti pripravljena na vsako spremembo usode in ki je določena samo za službo. Najprej ga je res jezilo, ko je opazil, da je v tej reči popolnoma brez koristi živela celo leto po samostanih in med duhovniki, po- tem pa je postal sam njen učitelj, kolikor je kot pomorščak mogel. Toda kmalu so mu po- stale ure, ki jih je pri tem pouku prebil s svojo ženo v samotni kabini na ladji, ure najpleme- niteljske zabave. Kajti ko ji je počasi razložil svobodo njene duše, čast in pravice krščanske zakonske žene in dolžnost osebne volje in od- ločbe, kar vse mora oklepati in ozarjati ljube- zen, je bilo neizmerno lepo, kako je mlada že- na od dne do dne bolj umevala vse to, kar jo je ozarjalo z lučjo človeške zavesti. Poleg tega je čula mnogo besed, ki so ji bile dotlej nezna- ne in ko jih je ponavljala in jih skušala doumeti, je ob enem na najlepši način bogatel njen jezik.

Nekega dne, ko se je brodovje bližalo cilju svoje poti, se je izprehajal Don Correa z ženo na najvišjem krovu in jo je peljal v paviljon, ki se je dvigal na prednjem delu ladje. Sotor jih je čutil pred pekočimi solnčnimi žarki in pogledi mornarjev. Tiho sta pogledala na ne- skončno morje, čegar enakomerno bleščeti va- lovi so v nešteti množicah šumeli nasproti in ladje mirno nesli naprej.

"Ali ima morje tudi dušo in ali je tudi svo- bodno?" je vprašala gospa.

"Ne," je odgovoril Don Correa, "poslušaj samo stvarnika in vetrove, s katerimi diha! Sedaj mi povej, Marija, če bi ti že prej poznala svojo svobodo, ali bi mi tudi tedaj dala roko?"

"Prepozno si vprašal," je odvrnila z než- nim smehljajem: "sedaj sem tvoja in ne mo- rem drugače, prav kakor morje!"

Ker pa je videla, da mu ta odgovor ni do- volj in da ni v njem tega, kar je pričakoval, mu je resno in naravnost pogledala v oči in mu s svobodno in sigurno kretnjo podala desnico.

KONEC.